

**ПОШИРЕННЯ НЕГАТИВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ЗА
РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ В АСПЕКТІ
ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНИХ ПРОЦЕСІВ**

*Гармаш С.В.
Національний технічний університет «Харківський політехнічний
інститут»*

Вочевидь, що існує безпосередній взаємозв'язок між ситуацією, яка склалася в Україні за роки її незалежності, коли країну з шостою економікою у світі при розвалі Радянського Союзу було перетворено на країну-жебрачку, зі змінами у системі освіти, зокрема, у вищій школі.

«... системна криза стала явищем, притаманним українському суспільству, що відображається на його добробуті і моральному стані» [1, с. 104]. Жалюгідне становище у системах освіти та медицини є наслідком вдалого та цілеспрямованого «реформування» зовні, направленого на знищення цих сфер, а розповсюдження непотизму тільки прискорило ці руйнівні процеси з середини. «... кланова система правління глибоко пустила свої деструктивні коріння як у особистість, так і в суспільство в цілому; як по горизонталі, так і по вертикалі...» [2, с. 86]. «А у такій системі відносин професіоналізм та порядність вже не є ключовими орієнтирами» [3, с. 76].

Щодо ситуації у вищій школі, негативні тенденції не тільки поглибилися, а й значно поширилися з-за швидкозмінних коливань зовнішнього та внутрішнього середовищ:

1. «Занепокоєння потенційних інвесторів та міжнародних інститутів неефективним проведенням реформ в Україні, широко анонсованих владою у 2014 році, а іноді – відкритий опір цим реформам, зубожіння

широких верств населення та водночас – надприбутки «менеджменту країни» свідчать про те, що кожна нова влада Україна є жадібнішою і більш цинічною у прагненні до особистого збагачення, ніж попередня влада. Однією з причин такої ситуації є непотизм як різновид корупції» [2, с. 86].

«Непотизм (від лат. *peros*, род. відм. *perotis* «онук; племінник»), кумівство (від кум) - вид фаворитизму, що надає привілеї родичам або друзям незалежно від їх професійних якостей (наприклад, при наймані на роботу). У сучасному світі експерти також відзначають існування непотизму, у тій чи іншій формі властивого переважній більшості країн. Як правило, вищі чиновники не можуть передати свою владу дітям безпосередньо, однак, вони використовують службові можливості та неформальні особисті зв'язки для надання своїм близьким родичам, наприклад, керівних посад у великих бізнесових структурах. Шкода від непотизму полягає в тому, що людина призначається на нову посаду, не пройшовши професійний відбір і часто не будучи навіть спеціалістом» [4]. У відповідній Конвенції ООН непотизм - різновид корупції [5].

«Діти викладачів» апіорі стають пільговою категорією ще в процесі навчання у вищих навчальних закладах, їх «захищають», вони поповнюють ряди своїх кланів. Відбувається девальвація звань, посад, оскільки «обрегаленість» вже не є показником якісного рівня та, тим більше, не є показником порядності» [2, с. 86]. «Обрегалені неуки» зацікавлені лише в одному – у збереженні свого місця біля корита з перерозподілом фінансових потоків.

2. Студенти є продуктом свого суспільства та свого часу. Майже вбита (колись якісна та доступна) середня освіта девальвує сам процес навчання та професію вчителя. Навчання студентів-контрактників у вищих навчальних закладах майже стало процесом узаконення офіційного «хабара» у черзі для отримання диплому. Вимушені працювати, більшість

студентів впевнені, що вони за будь-яких обставин отримають мінімальний прохідний бал, навіть не доклавши для цього жодних зусиль. Викладачі, знаходячись під постійним пресингом збереження контингенту, від якого залежать їхні робочі місця, вимушені йти на такі ганебні поступки. З'явився навіть цілий прошарок студентів-маніпуляторів, які мають дуже приблизну уяву щодо навчання, але розвинуті амбіції, не підкріплені ані знаннями, ані уявою про порядну поведінку. Лави моральних та інтелектуальних деградантів справно поповнюються новими «спеціалістами».

Не варто дивуватися появі нових молодих «облич» при владі різних рівнів без сорому, без совісті та з розвиненим хапальним рефлексом. Наприклад, «... нові обличчя», анонсовані під час передвиборчих перегонів, виявилися безпорадними перед викликами системної кризи корумпованої країни. Криза самої команди – відсутність компетентних спеціалістів у своїх галузях, здатних бути «державниками», а не споживачами держресурсу заради власних кишенькових преференцій. Управлінці топ-рівня виявилися людьми без професійного минулого та моральних принципів» [3, с. 76].

«У такій ситуації слід наголосити на занепаді системи освіти України, який відбувається десятиліттями, а цілеспрямоване деструктивне «реформування» самої системи має на меті не стільки скорочення витрат на її функціонування та поступовий занепад, скільки насадження молоді «кліпового мислення», далекого від критичного аналізу (дуже зручно маніпулювати такою свідомістю у власних інтересах). І в цьому аспекті все наполегливіше презентується та запроваджується дистанційне навчання, бюрократія від науки набирає обертів, а штучні «досягнення» мають лише декларативний характер» [6, с. 362].

Література:

1. Гармаш С. В. Інтеграція логістичних функцій в рамках логістичного менеджменту у системі управління сучасним промисловим підприємством. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр.* Харків : НТУ "ХПІ", 2018. № 19 (1295). С. 104-107.

2. Гармаш С. В. Роль непотизма в системі розрушаючих факторів людського капіталу. *Science and education: trends and prospects : coll. of sci. art.* New York : Yunona Publishing, 2018. P. 84-90.

3. Гармаш С. В. Професійна некомпетентність як основна проблема українського суспільства в умовах системної штучної кризи. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я = Information technologies: science, engineering, technology, education, health : наук. вид. : тези доп. 28-ї міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD–2020, [28-30 жовтня 2020 р.] : у 5 ч. Ч. 3 / ред. Є. І. Сокол.* Харків : Планета-Прінт, 2020. С. 76.

4. Непотизм. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Непотизм>

5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: Стратегія планування антикорупційних захисних заходів при проведенні великих публічних заходів. URL :

https://www.unodc.org/documents/corruption/Publications/2013/13-86210_Ebook.pdf

6. Garmash S. Features of the educational process in Ukraine in modern conditions (problems, comparisons, prospects). *Science, innovations and education: problems and prospects : proc. of 12-th Intern. Sci. and Practic. Conf., 28-30 June 2022 / ed. M. L. Komarytskyu ; CPN Publishing Group.* Electronic text data. Tokyo, 2022. P. 361-367.